

Agendapunt
Eigenaar
Afgestemd met

Agendapunt 4.1, bijlage 4.1.1
Rapportage Water in POP3 najaar 2019
Fer Schenk
Adviesgroep water

Inleiding

In het bestuurlijk overleg POP3 van oktober 2016 is besloten om specifiek voor de POP3 middelen voor internationale doelen (€ 200 mln) een periodieke rapportage op te stellen. Deze middelen worden ingezet om de landbouw te stimuleren te voldoen aan de KRW en Nitraatrichtlijn, door middel van vermindering van de uit- en afspoeling van onder meer nutriënten.

De adviesgroep Water, bestaande uit vertegenwoordigers van het Rijk, de provincies, de waterschappen en de LTO, biedt hieronder de voortgangsrapportage per 1 oktober 2019 aan.

Nadat in 2018 duidelijk werd dat de bestuurlijke aandacht minder actief nodig was heeft het LBPOP besloten dat de rapportage vanaf 2019 opgesteld wordt voor het CvT, waarbij de rapportage voor kennisgeving aangeboden wordt aan het LBPOP. Deze rapportage is opgesteld voor bespreking in het CvT van 6 december 2019.

De rapportage is opgebouwd uit informatie verzameld via een uitvraag aan de waterschappen over de uitvoering van de projecten. Niet alle organisatie hebben actief informatie toegestuurd, zodat het volledige beeld niet gegarandeerd kan worden. Daarnaast leveren ook de DAW-coördinatoren periodiek via een eigen proces projectinformatie aan. Inmiddels is er een overzicht te maken met input van 660 projecten. Samen met het DAW supportteam wordt gewerkt aan de optimalisatie van de informatie. Het is duidelijk dat alle betrokken partijen het belangrijk vinden om goede informatie aan te leveren.

De voortgang van de ambitieuze opgave komt duidelijk in de fase van uitvoering. De adviesgroep meent dat **"de pap gestort is"**. Provincies zetten de POP-middelen voor de maatregelen waarvoor budget is gereserveerd (fysieke maatregelen DAW, samenwerking voor innovatie en niet productieve investeringen, waarbij een belangrijke stimulans wordt geleverd aan de internationale doelen (KRW en Nitraatrichtlijn). De waterschappen en provincies hebben meestal nadrukkelijk beleid gemaakt over de inzet van de contrafinanciering, variërend van maatregelen passend binnen de gebiedsprocessen, welke gestart zijn, en aparte regionale subsidieregelingen.

De informatie vanuit de projecten geeft een goed beeld van de financiële inzet en aan welke doelstelling zij een bijdragen leveren. Dit wordt overzichtelijk in bijgaand dashboard (bijlage 1) weergegeven.

In de afgelopen periode zijn belangrijke mijlpalen bereikt. Voor het POP3-programma is het belangrijk dat alle middelen opgenomen in het programma volledig zijn beschikt of betaald. Vanwege het belang om de Europese middelen maximaal te benutten hebben de provincies in samenwerking met de waterschappen besloten om over te programmeren. Inmiddels is een bedrag van € 15 mln extra beschikt.

De projecten geven inmiddels ook een goed beeld van de inzet van de nationale middelen (contrafinanciering) van € 100 mln. Inmiddels wordt een bedrag van € 76 mln ingezet voor projecten in uitvoering of welke zijn afgerond. Daarnaast is een bedrag van € 17 mln gekoppeld aan projecten, welke in voorbereiding zijn.

In de afgelopen periode hebben zich nieuwe ontwikkelingen voorgedaan, welke de voortgang van de projecten beïnvloeden. De ontwikkelingen rondom het PAS en de kwaliteit van de grond (PFAS) leiden mogelijk tot vertraging in de uitvoering. De waterschappen spelen een belangrijke rol in de uitvoering van de projecten. In de komende maanden is het noodzakelijk om een beter beeld te krijgen van de gevolgen in de uitvoering van projecten.

Conclusies over middelen t.b.v. internationale doelen (€ 100 mln ELFPO + € 100 mln nationaal)

1. De EU-middelen (€ 100 mln) zijn inmiddels grotendeels verplicht of betaald. Vanwege mogelijke onderuitputting hebben provincies nog een bedrag extra opengesteld. Eind 2019 is een volledig beeld van de beschikte middelen bekend.
2. De inzet van de nationale middelen t.b.v. vermindering uit- en afspoeling nutriënten (contrafinanciering) wordt ook zichtbaar. Ruim € 67 mln is gereserveerd voor projecten in uitvoering en € 17 mln voor projecten in voorbereiding. Inmiddels zijn 64 projecten afgerond met een bijdrage vanuit de contrafinanciering van € 9 mln.
3. 660 waterprojecten zijn in ontwikkeling en uitvoering, waarvan ongeveer 85% een bijdrage levert aan de waterkwaliteit (waaronder vermindering van emissie nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen).

Acties

Belangrijke acties voor provincies en waterschappen zijn in 2019:

- De provincies en waterschappen streven met financiële garanties (over programmering) naar een maximale programmering eind 2019, zodat voor voldoende projecten subsidie is verleend om de beschikbare EU-middelen (voor de maatregelen internationale doelen) voor 2023 te besteden;
- Provincies en waterschappen stimuleren de start van nieuwe projecten, onder meer door het openstellen van subsidieregelingen als contraprestatie op de beschikbare POP3 middelen (nationale financiering). De regeling en de nieuwe projecten passen duidelijk binnen de kaders van de bestuurlijke afspraak (DAW of waterkwaliteit).
- Waterschappen onderzoeken wat de gevolgen zijn van PAS en PFAS problematiek bij de uitvoering van de grotere waterprojecten.

Belangrijke acties voor de adviesgroep voor de komende periode:

- De adviesgroep zal een nadere analyse uitwerken van de soort gesteunde projecten en gebiedsprocessen en de bijdrage aan de landbouw en platteland;
- De adviesgroep zal de kennisverspreiding over goede watervoorbeelden verder stimuleren;
- De adviesgroep zal samen met DAW-coördinatoren en waterschappen verder werken aan het optimaliseren van de informatie over de voortgang van de projecten en in beeld brengen van de samenwerking tussen verschillende belanghebbenden;

Voortgang openstellingen

De provincies hebben op 1 oktober 2019 alle Europese middelen voor internationale doelen (POP3) beschikt. Inmiddels is aan ruim 310 projecten subsidie verleend.

Een aantal openstellingen kent een hogere subsidieaanvraag dan het plafondbedrag. In enkele provincies is besloten om een extra bedrag beschikbaar te stellen, zodat mogelijke onderuitputting van de Europese middelen voorkomen wordt. Met de waterschappen zijn hierbij afspraken gemaakt over het leveren van de contraprestatie in de vorm van extra projecten vanuit nationale middelen. In de lopende openstellingen zijn nog ruim 180 aanvragen, vooral kleine investeringsprojecten, in behandeling.

De openstellingen betreffen maatregelen met een mix van kennisprojecten, innovatieve productieve investeringen, samenwerking voor innovatie wateropgaven, niet productieve investeringen en blauwe diensten.

De provincies verwachten eind januari 2020 alle aanvragen afgehandeld te hebben.

Nu de fase van subsidieverlening praktisch is afgerond richten Provincies en RVO.nl hun samenwerking op de besluitvorming rond het declaratieproces. Tijdig declareren van de beschikbare EU middelen, onder meer noodzakelijk om decommittering te voorkomen (N+3) is goede voorlichting aan eindbegunstigden, attendering van eindbegunstigden en optimaliseren van het proces van deelbetalingen noodzakelijk. Het Regiebureau heeft hierover in samenwerking met RVO.nl, stimulus, SNN en de provincies een masterclass georganiseerd. Hiervoor was grote belangstelling vanuit de grotere subsidieaanvragers.

Tevens gaan provincies met de grote subsidieaanvragers afspraken maken over periodiek declareren, zodat voldoende zekerheid behaald wordt voor tijdig declareren (N+3) en de behandeling van de declaraties beter zijn in te plannen.

Voortgang projecten

De waterschappen en provincies hebben over de inzet van de nationale middelen van € 100 mln. afspraken gemaakt.

De uitvoering van de water opgave krijgt steeds meer gestalte. Op 1 oktober zijn 660 projecten, waarvan bijna 85% een bijdrage levert aan de vermindering van de uit- en afspoeling van nutriënten. De overige projecten leveren eveneens een bijdrage aan de internationale KRW doelen en het 6e actieprogramma Nitraatrichtlijn. De projecten tonen aan dat de samenwerking tussen waterschappen en agrariërs breed gedragen is. Volgens opgave van de DAW-coördinatoren is ongeveer 50% van de landbouwers (in)direct betrokken bij de projecten.

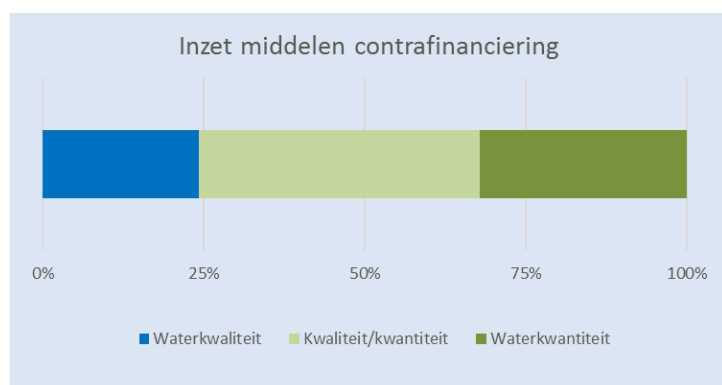
Het dashboard op bijlage 1 toont de bijdrage van de projecten aan de verschillende doelen (vermindering nutriënten, gewasbescherming en opgave vernatting en verdroging en klimaatadaptatie). Tevens is inzicht in de verdeling van projecten en middelen voor de doelen waterkwantiteit en waterkwaliteit. Hierbij is wel een kanttekening dat nog niet van alle projecten een financiële onderbouwing beschikbaar is.

De nadere uitwerking varieert per provincie van het openstellen van een provinciale of regionale (subsidie)regeling voor DAW projecten tot de uitvoering van gebiedsprojecten gezamenlijk met de landbouwers. In enkele provincies is de regionale uitvoeringsregeling DAW opengesteld. Van belang is dat de uitwerking aansluit op de afspraken die gemaakt zijn om de problematiek van de landbouw op te lossen.

De inventarisatie van projecten laat zien dat op verschillende niveaus gewerkt wordt aan het bedenken van activiteiten die leiden tot een vermindering van de milieubelasting op de waterkwaliteit. Het is van belang dat de projecten inderdaad gaan leiden tot een verbetering van de kwaliteit en wij de KRW-doelstelling en Nitraatdoelstelling op termijn gaan halen.

De brede betrokkenheid bij het inventariseren van projecten (provincies, waterschappen en DAW-coördinatoren) leidt ertoe dat informatie verschillend beschikbaar wordt gesteld. Het Regiebureau is periodiek in gesprek met de waterschappen om eenduidig informatie te leveren. Via het supportteam DAW worden ook de DAW-coördinatoren benaderd en worden afspraken gemaakt over hun bijdrage in de informatievoorziening. Met deze lijnen wordt continu verbeteringen aan de onderliggende database gedaan.

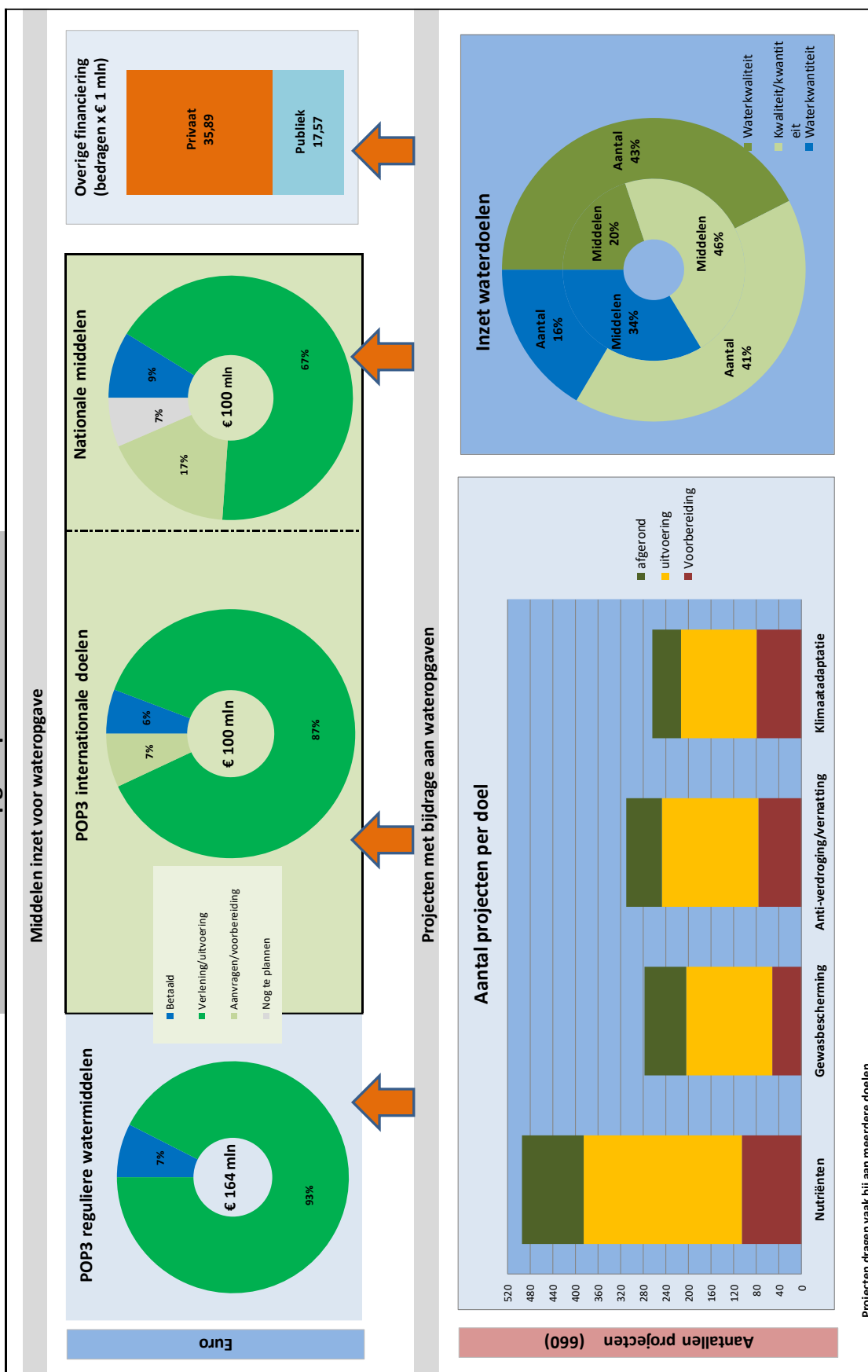
De inzet van de nationale middelen krijgt langzaam ook een volledig beeld. Op dit moment is zicht op de inzet van 93% van de middelen. De middelen worden ingezet voor de uitvoering van 260 projecten. De inzet van de middelen kan op basis van de huidige informatie als volgt verdeeld worden over beleidsdoelen.

Voortgang kennisverspreiding

Voor de verspreiding van de kennis en ter inspiratie zijn op de website van Deltaplan Agrarische waterbeheer (<http://agrarischwaterbeheer.nl/projectenoverzicht>) en de website van het netwerkplatteland (<https://netwerkplatteland.nl/innovatie/projecten/kaart>) een groot aantal van de projecten te vinden. In september heeft het Regiebureau een bodemspecial uitgebracht waarin een aantal POP3 projecten op gebied van bodem in de schijnwerpers zijn gezet.

Dashboard wateropgave per 1 oktober 2019

Projecten dragen vaak bij aan meerdere doelen.